

Asia: VM057:00/2018 VM/2527/00.01.00.01/2017

Luonnos valtioneuvoston selonteoksi "Eettistä tietopolitiikkaa tekoälyn aikakaudella"

Lausunnonantajan lausunto

Kirjoittakaa luonnosta koskevat yleiset kommenttinne tähän:

Viestinnän eettinen neuvottelukunta kiittää mahdollisuudesta lausua valtioneuvoston selonteosta "Eettistä tietopolitiikkaa tekoälyn aikakaudella".

Vuonna 2015 perustettu neuvottelukunta on viestintäalan järjestöjen yhteinen toimielin, joka ottaa kantaa viestinnän eettisiin kysymyksiin ja ylläpitää Viestinnän eettisiä ohjeita. Neuvottelukunta lausuu selonteosta erityisesti viestinnän ja viestintäalan eettisten kysymysten kannalta.

Kirjoittakaa kohtaa 1 koskevat kommenttinne tähän:

-

Kirjoittakaa kohtaa 2 koskevat kommenttinne tähän:

-

Kirjoittakaa kohtaa 3 koskevat kommenttinne tähän:

-

Kirjoittakaa kohtaa 4.1 koskevat kommenttinne tähän:

1. Tekoälyn ja datan käyttöä koskeva avoimuus (kohdat 4.1 ja 4.4)

EU:n tietosuoja-asetus on vahvistanut läpinäkyvyyttä datan käyttöä koskevissa periaatteissa. Tästä huolimatta datan käyttöä koskevat tiedot on usein esitetty teknisesti, epäselvästi ja vaikeatajuisesti. Usein palveluiden käyttö joka tapauksessa edellyttää suostumuksen antamista, jolloin suostumuksen sisältö voi jäädä käyttäjälle epäselväksi.

Jatkossa kysymykseksi tulee myös se, koska ja millä tavoin meille kerrotaan toimivamme tai asioivamme toisen ihmisen sijasta tekoälyn kanssa.

Eettisesti kestävä datan ja tekoälyn käyttö edellyttää entistä selkeämpää viestintää käytön periaatteista ja konkreettisista tilanteista. Käytön tapaa olisi mahdollista selkeyttää yleisillä periaatteilla, joihin tutustumiseen riittäisi yksi kerta ja jotka jatkossa merkittäisiin eri palveluihin selkeällä viitteellä. Valtion- ja kunnallishallinnon olisi mahdollista toimia tässä myös esimerkkinä.

Kirjoittakaa kohtaa 4.2 koskevat kommenttinne tähän:

2. Eettisen tekoälyn kehittäminen erityisesti mediassa ja viestinnässä (selonteon kohdat 4.2 ja 4.3)

Tekoäly tai sellaiseksi kutsuttavat (oppivat) ohjelmat ovat jo laajalti käytössä erityisesti media- ja viestintäkanavien ohjaamisessa. Yksittäisten tehtävien suorittamiseen rakennetut ohjelmistot eivät kuitenkaan ota huomioon erilaisia eettisesti motivoituja tavoitteita. Esimerkiksi sosiaalisen median sisältöjen totuudenmukaisuus tai loukkaamattomuus eivät ole tekijöitä, jotka tekoäly kykenisi tällä hetkellä ottamaan huomioon, eikä tekoälyä ole usein tähän edes suunniteltu.

Oman ongelmansa aiheuttaa se, että oppivien ohjelmien kohdalla toimintaa ohjaavien prosessien läpinäkyvyys muuttuu helposti tavoittamattomaksi, kun edes ohjelman suunnittelijat eivät kykene tuntemaan tehtyjen ratkaisujen perustoja. Olemme tilanteessa, jossa tekoälyn tekemiin ratkaisuihin luotetaan jo, vaikka sen eettisestä perustasta ei olla selvillä.

Tekoälyn suunnittelussa erityisesti viestinnän sisältöjen ja informaatiovirtojen ohjaamisessa tulisi ottaa huomioon Viestinnän eettiset ohjeet sekä niiden suositukset viestinnän avoimuudesta, rehellisyydestä, luotettavuudesta ja toisten arvostamisesta (<http://ven.fi/ohjeet/viestinnan-eettiset-ohjeet/>). Ohjeet on laadittu periaatteellisella tasolla, jolloin ne ovat sovellettavissa myös erilaisiin teknologisiin toteutuksiin.

Kirjoittakaa kohtaa 4.3 koskevat kommenttinne tähän:

-

Kirjoittakaa kohtaa 4.4 koskevat kommenttinne tähän:

3. Osallisuus ja viestintäkulttuurin kehittyminen (kohta 4.4)

Viestintäympäristö on muuttunut voimakkaasti erityisesti sosiaalisen median nousun myötä. Julkisen päätöksenteon ja viranomaisten digitaalisen kehityksen painopiste on ollut viranomaispalveluiden ja viranomaisten kohtaamisen tuomisella digitaaliseen maailmaan eri verkkopalveluiden muodossa ja

toisaalta medialukutaidon kaltaisten kansalaistaitojen kehittämisessä. Näiden panostusten ohella muuttunut viestintäympäristö todennäköisesti kaipaa aiempaa suurempaa jalkautumista eri kanaviin kansalaisten osallisuuden kasvattamiseksi ja eriytymiskehityksen estämiseksi.

Osallisuus digitaalisessa yhteiskunnassa näyttää liiankin usein tarkoittavan sitä, että kansalainen osallistuu viranomaisen määrittämään prosessiin tietyllä viranomaisen määrittämällä digitaalisella alustalla. Tällaisen toimintamallin sijaan päättäjien ja viranomaisten tulee kohdata kansalaiset siellä, missä he (digitaalisesti) ovat, kuten sosiaalisen median palveluissa.

Kirjoittakaa kohtaa 4.5 koskevat kommenttinne tähän:

-

Rydenfelt Henrik
Viestinnän eettinen neuvottelukunta VEN